

# ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР ОСВІТИ В УКРАЇНІ МАЙБУТНЬОГО

**Тези доповідей конференції  
Європейської асоціації освітнього права  
і політики (ELA)**



ЄВРОПЕЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРАВА ТА ПОЛІТИКИ (ELA)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ  
ОСВІТНЬОГО ПРАВА І ПОЛІТИКИ (ELA)

**«ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР ОСВІТИ В УКРАЇНІ МАЙБУТНЬОГО»**

Київ, 18-19 грудня, 2025.

ABSTRACTS

OF THE EUROPEAN ASSOCIATION FOR EDUCATIONAL LAW AND  
POLICY (ELA) CONFERENCE

**"THE EUROPEAN DIMENSION OF EDUCATION IN FUTURE  
UKRAINE"**

Kyiv, December 18-19, 2025.

УДК 37.1

Європейський вимір освіти в Україні майбутнього. Тези доповідей конференції Європейської асоціації освітнього права і політики (ELA). Київ, 18-19 грудня, 2025. К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2026. – 105 стор.

ISBN 978-617-7486-60-1

DOI: <https://doi.org/10.31874/978-617-7486-60-1-2026>

UDC 37.1

The European Dimension of Education in Future Ukraine. Abstracts of the conference of the European Association for Education Law and Policy (ELA). Kyiv, December 18-19, 2025. Kyiv: Institute of Higher Education of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2026. – 105 pp.

ISBN 978-617-7486-60-1

DOI: <https://doi.org/10.31874/978-617-7486-60-1-2026>

Матеріали публікуються в авторській редакції.

Схвалено до друку Вченою радою Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України 30 березня 2026 року.

## ЗМІСТ

Мотиваційне слово Президента НАПН України Кременя В.Г. до конференції 18 грудня 2025 р. ....	5
Introduction. The European dimension in the education and in the research policy and law: a vital challenge for Ukraine in the near future. <i>Jan De Groof</i> .....	7
Від традицій до інновацій: 95-річний шлях ВСП «Технологічний фаховий коледж ДДАЕУ» у контексті європейської інтеграції освіти. <i>Олександр Авраменко, Наталія Бузіян</i> .....	11
Міжнародні освітні моніторинги як чинник модернізації української освіти в контексті європейської інтеграції. <i>Світлана Алексєєва</i> .....	14
Міжнародні проекти Erasmus+ як інструмент удосконалення інклюзивних практик у професійній діяльності викладачів закладів вищої освіти. <i>Олена Аніщенко, Сергій Прийма</i> .....	18
Цифрові освітні підприємства (edtech) як рушійна сила стратегічного розвитку освітньої сфери в Україні. <i>Юрій Балькін</i> .....	211
Навчання іноземними мовами у вищій освіті в країнах європейського союзу та Україні. <i>Світлана Гей</i> .....	214
Корекція стереотипної поведінки у дітей дошкільного віку з розладами аутистичного спектру. <i>Лілія Дробіт, Юлія Кагуї</i> .....	28
Вплив соціогуманітарної освіти на стан академічної свободи в Україні. <i>Микола-Олег Єршов</i> .....	32
Технології дистанційного навчання. <i>Юлія Захарченко</i> .....	36
Чек-лист для науковця: використання інструментів штучного інтелекту. <i>Володимир Іванчук, Денис Чуніхін</i> .....	38
Багатовимірність сучасної освіти і науки в умовах воєних загроз та інтеграційних перспектив. <i>Наталія Камінська</i> .....	41
Presentation of the section "Educational Legislation" of the monograph "Scientific Concept of the Development of Ukrainian Legislation: Substantiation and Forecasting of Directions of Law-making Activity". <i>Volodymyr Kovtunets</i> .....	444
Концептуальні засади імплементації політики інклюзії у вітчизняному просторі вищої освіти. <i>Віталій Козуля</i> .....	48
Менеджмент персоналу закладів вищої освіти: відповідність стандартам та вимогам якості в європейському просторі. <i>Ольга Кудирко</i> .....	52
Психологічне забезпечення професійного становлення майбутніх фахівців України. <i>Світлана Лисенко</i> .....	54
Гармонізація освітньої та наукової систем України зі стандартами Європейського простору вищої освіти. <i>Олексій Листопад</i> .....	57
Ефективність бюджетного фінансування освіти в контексті формування інноваційного людського капіталу. <i>Сергій Лондар, Лідія Лондар</i> .....	60

Проектна діяльність як одна з форм підвищення якості навчання ліцеїстів. <i>Едуард Мамон</i> .....	64
Національна ідентичність як чинник формування іміджу освітнього лідерства. <i>Ліза Маркіна</i> .....	64
Supported living homes in ukraine: adapting european best practices for social adaptation of youth with mental disabilities. <i>Valeriia Martyniuk</i> .....	70
Формування морально-етичних компетентностей майбутнього вчителя історії в контексті європейських освітніх цінностей. <i>Катерина Неборак</i> .....	74
Роль принципів відкритої науки у формуванні інклюзивного штучного інтелекту в освітніх екосистемах та стартапах. <i>Інна Отамась</i> .....	77
Інструменти розвитку людського капіталу в Українському гуманітарному ліцеї. <i>Лариса Панасенко, Едуард Мамон</i> .....	81
Методологічні підходи до порівняння та гармонізації кваліфікацій. <i>Лариса Петренко</i> ....	84
Національні стандарти соціального виміру вищої освіти Швеції: досвід для України. <i>Ольга Петрос</i> .....	86
Збереження мовно-культурної ідентичності в процесі євроінтеграції. <i>Надія Поліщук</i> .....	90
Академічна мобільність Erasmus+ як ресурс розвитку міжкультурної компетентності: досвід студентів Криворізького національного університету в German Summer School (Грац, Австрія). <i>Поляковська Ольга</i> .....	93
Інтеграція ШІ в освітню практику: виклики та перспективи професійного розвитку педагогів в Україні. <i>Наталія Рубльова</i> .....	95
Моделі та принципи обміну даними в інфраструктурі ІОТ. <i>Віталій Суходольський</i> .....	99
Напрями партнерства громади й освіти у забезпеченні прав дитини в умовах війни. <i>Анатолій Тодоріко</i> .....	101

## ГАРМОНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ТА НАУКОВОЇ СИСТЕМ УКРАЇНИ ЗІ СТАНДАРТАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Олексій Листопад,*

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки  
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет  
імені К. Д. Ушинського»*

Процеси європейської інтеграції визначають стратегічні орієнтири розвитку української системи освіти й науки. Вступ України до Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area) зумовив необхідність глибоких структурних змін, спрямованих на підвищення якості освітніх послуг, посилення академічної мобільності, інтеграцію наукових досліджень та забезпечення прозорості й конкурентоспроможності закладів вищої освіти. У сучасних умовах, коли освіта виступає ключовим драйвером націєтворення, соціальної стійкості та інноваційного розвитку держави, питання гармонізації української освітньої та наукової системи зі стандартами Європейського простору вищої освіти набуває особливої актуальності (Дічек, Саух & Загородня, 2025).

Європейський простір вищої освіти, сформований у межах Болонського процесу, ґрунтується на принципах академічної доброчесності, автономії, прозорості, студентоцентричності, орієнтації на результати навчання та інтеграції освіти і досліджень. Для України ці стандарти є не лише орієнтиром розвитку, а й вимогою підвищення конкурентоспроможності національної вищої освіти на європейському ринку (Кремень, Луговий, Саух & Таланова, 2022). Українська система вищої освіти активно адаптує такі елементи Європейського простору вищої освіти, як Національна рамка кваліфікацій, Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система, студентоцентрований підхід, механізми внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості відповідно до ESG. Проте гармонізація повинна охоплювати також сферу наукової діяльності, яка є невід'ємною складовою функціонування університетів у Європі.

Переконливим є погляд знаних авторитетів, що основними напрямками наближення української вищої освіти до європейських стандартів є: модернізація освітніх програм відповідно до компетентнісної парадигми та рамки кваліфікацій ЄС; посилення академічної автономії університетів, що є базовою умовою формування конкурентоспроможного освітнього середовища; забезпечення якості шляхом розбудови ефективних процедур внутрішнього моніторингу та участі у міжнародних системах акредитації; розвиток міжнародної академічної мобільності, що сприяє європеїзації змісту освіти та підвищенню кадрового потенціалу університетів (Кремень, Луговий, Саух & Таланова, 2022). За даними аналітичних досліджень НАПН України, ключовим викликом залишається недостатня сталість реформ та нерівномірність їх реалізації між закладами вищої освіти (Луговий, Слюсаренко & Таланова, 2020).

Університети Європейського простору вищої освіти функціонують у єдності «освіта – дослідження – інновації». Розвиток наукової діяльності в Україні потребує подальшого зближення з принципами Європейського дослідницького простору, що поділяє стратегічні цінності з Європейським простором вищої освіти. У цьому аспекті варто взяти до уваги, що до ключових напрямів гармонізації наукової діяльності належать: інтеграція українських досліджень у Європейський дослідницький простір, участь у проєктах Horizon Europe та інших міжнародних програмах; створення умов для розвитку університетської науки, включно зі збільшенням фінансування, підтримкою молодих учених, актуалізацією дослідницької інфраструктури; забезпечення академічної доброчесності як основи довіри до наукових результатів; розвиток дослідницьких компетентностей студентів і викладачів, що підсилює наукову складову освітнього процесу. У дослідженнях українських науковців підкреслюється, що євроінтеграційний вектор розвитку освіти має базуватися на поєднанні традицій національної педагогічної

думки та інноваційних європейських наукових практик (Топузов, Локшина, Джурило & Шпарик, 2024).

Не можна не зважати на те, що важливою умовою зближення зі стандартами Європейського простору вищої освіти є інституційна модернізація університетів. У цьому аспекті варто взяти до уваги, що до ключових механізмів належать: ефективне стратегічне управління, орієнтоване на підвищення конкурентоспроможності; розвиток системи моніторингу результатів діяльності університетів на основі міжнародних індикаторів; цифровізація освітнього та наукового середовища, у тому числі електронні репозиторії, відкриті дані, цифрові освітні ресурси; побудова партнерств з європейськими університетами в межах спільних проєктів, досліджень, мережових програм (Драч, Петроє, Бородієнко, Приходькіна, Регейло, Саюк & Слободянюк, 2024). Разом із тим залишаються проблеми, що стримують комплексну гармонізацію: недостатнє фінансування науки, вплив воєнних умов на інфраструктуру та кадровий потенціал, різний рівень інституційного розвитку закладів вищої освіти, дефіцит конкурентоспроможних дослідницьких платформ (Листопад, Мардарова & Листопад, 2024).

У цьому контексті особливої ваги набуває посилення інституційної спроможності університетів, що передбачає створення ефективної системи внутрішнього забезпечення якості, оновлення організаційної культури та впровадження сучасних управлінських підходів. Як підкреслюють українські дослідники, конкурентоспроможність університетів формується не лише через оновлення освітнього змісту, а й через здатність інституцій вибудовувати сталі механізми розвитку та моніторингу результатів діяльності (Луговий, Слюсаренко & Таланова, 2020). Важливим завданням є формування відкритого академічного середовища, яке сприяє інтеграції університетської спільноти у європейський освітньо-науковий простір, що передбачає залучення здобувачів освіти й науково-педагогічних працівників до міжнародних освітніх програм, збільшення кількості академічних обмінів, участь у кластерних дослідницьких проєктах, що відповідають стратегічним пріоритетам Європейського дослідницького простору (Топузов, Локшина, Джурило & Шпарик, 2024). Розбудова таких механізмів дозволяє українським університетам інтегруватися у європейські наукові мережі та підвищувати власну впливовість у міжнародному академічному середовищі.

Надзвичайно важливою є модернізація дослідницької інфраструктури університетів, адже саме вона створює можливість проводити дослідження на рівні, співмірному з європейськими стандартами. Як свідчать результати аналітичних оглядів, стан інфраструктури та фінансування науки залишається одним із ключових бар'єрів на шляху до конкурентоспроможності українських закладів вищої освіти (Кремень, Луговий, Саух & Таланова, 2022). Тому потребують оновлення лабораторні комплекси, доступ до високотехнологічного обладнання, умови для міждисциплінарних досліджень, а також підтримка наукових шкіл та молодих дослідників.

Окремої уваги потребує узгодження нормативно-правової бази у сфері освіти і науки з вимогами Європейського простору вищої освіти. Важливо забезпечити прозорість механізмів акредитації, удосконалити процедури оцінювання якості досліджень, посилити відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності – чинника, що безпосередньо впливає на довіру до результатів наукової діяльності та на імідж держави в цілому (Дічек, Саух & Загородня, 2025). Отже, гармонізація освітньої та наукової систем України зі стандартами Європейського простору вищої освіти потребує комплексного підходу, що охоплює стратегічне управління, модернізацію інфраструктури, цифровізацію, розвиток міжнародного співробітництва та оновлення нормативної бази. Реалізація означених напрямів дозволить забезпечити відповідність європейським стандартам, посилити конкурентоспроможність національної освіти та науки і створити підґрунтя для ефективної інтеграції України до європейського освітньо-наукового простору (Листопад, Мардарова & Гуданич 2022).

Результати здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок, що гармонізація освітньої та наукової систем України зі стандартами Європейського простору вищої освіти є стратегічним напрямом розвитку країни в умовах її євроінтеграційного поступу. Визначено, що імплементація положень Болонського процесу, зокрема забезпечення якості освіти, академічної мобільності, студентоцентрованого навчання та прозорості кваліфікацій, заклала підґрунтя для посилення конкурентоспроможності української вищої освіти на міжнародному рівні. Аналіз також показує, що за останні роки Україна досягла значного прогресу в адаптації структур, механізмів і змісту освітніх програм до вимог Європейського простору вищої освіти: запроваджено Національну рамку кваліфікацій, розвивається система внутрішнього й зовнішнього забезпечення якості, активно підтримується міжнародне партнерство університетів. Разом із тим, гармонізація не може бути завершеною без поглибленої інтеграції з Європейським дослідницьким простором, що передбачає інтенсифікацію наукових досліджень, розширення участі українських науковців у міжнародних проєктах, підвищення рівня інституційної автономії університетів і зміцнення дослідницької інфраструктури.

### Список використаних джерел

- Дічек, Н., Саух, П., & Загородня, А. (2025). *Філософсько-педагогічна думка України: Аспекти ретроаналізу націєтворення* [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка.
- Драч, І., Петроє, О., Бородієнко, О., Приходькіна, Н., Регейло, І., Саюк, М., & Слободянюк, О. (2024). *Оцінювання якості дослідницької діяльності університетів на основі принципів і підходів відкритої науки* (І. Драч & О. Петроє, Ред.). Інститут вищої освіти НАПН України. <https://doi.org/10.31874/978-617-7486-47-2-2024>
- Кремень, В. Г., Луговий, В. І., Саух, П. Ю., & Таланова, Ж. В. (2022). Мережа державних закладів вищої освіти України: аналітичний огляд конкурентоспроможності. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4122>
- Листопад, О. А., Мардарова, І. К., & Гуданич, Н. М. (2022). Педагогічний супровід професійного становлення майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*, 3(50, ч. 1), 31–42. <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2022-3-50-31-42>
- Листопад, О. А., Мардарова, І. К., & Листопад, Н. Л. (2024). Формування моральних цінностей у здобувачів освіти для профілактики академічної недоброчесності. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*, 2(55), 26–38. <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2024-2-55-26-38>
- Луговий, В. І., Слюсаренко, О. М., & Таланова, Ж. В. (2020). Моніторинг, мотивація, мобілізація задля конкурентоспроможності університетів України: механізми реалізації: За матеріалами доповіді на методологічному семінарі НАПН України «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України» 19 листопада 2020 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(2), 1–9. <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-1>
- Топузов, О. М., Локшина, О. І., Джурило, А. П., & Шпарик, О. М. (Ред.). (2024). *Європейський дослідницький простір: Здобутки і перспективи* [Електронне видання]. Інститут педагогіки НАПН України; Педагогічна думка. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-759-6-2023-51>